

Bölüm 7

TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE BANKA PERFORMANSINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ¹

Fatma Bihter KIRKIÇ, Hicabi ERSOY²

Giriş

Ekonomik gelişme için iyi işleyen bir finansal piyasaya ve finansal araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalar, finansal piyasalar olarak adlandırılmaktadır. Finansal piyasalar, sermaye ve para piyasası olarak ikiye ayrılmaktadır. Hemen hemen tüm ekonomilerde bankalar finansal sistemde en önemli finansal araçlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Finansal sistem içerisinde bankalar, ekonomide fon fazlası olan birimlerden bu fonları toplayarak fon açığı olan birimlere aktarmaktadırlar. Para piyasasının temel finansal aracı kuruluşu olan bankalar içerisinde ticari bankalar ülkemizde çok büyük bir paya sahiptir. Ticari bankalar, fon ihtiyacı olan birimlere kredi veren finansal araçlar olup aynı zamanda kaydi para yaratma özellikleri ile çok önemli bir ekonomik işlevi de yerine getirmektedir.

Bankacılıkta çeşitli açılardan değerlendirilebilecek finansal performans, bankaların başarısının önemli göstergelerinden birisidir. Ulusal ve uluslararası alanda ticari bankaların performansını etkileyen faktörlere ilişkin olarak yapılan çalışmaların birçoğunda performansı ifade etmek için özellikle öz kaynak karlılığı, aktif karlılığı ve net faiz marjı verileri kullanılmaktadır. Bahsedilen çalışmalarda karlılığı ve performansı etkilemesi beklenen faktörler dışsal ve içsel faktörler olarak ele alınmaktadır.

Banka performansını etkileyen banka dışı makro ve banka bazlı mikro ölçekli birçok faktör bulunmaktadır. Makroekonomik faktörlerde meydana gelen değişiklikler, banka bazlı faktörleri de etkileyerek, bilanço ve gelir tablolarında değişim meydana getirebilmektedir. Bu nedenle makroekonomik faktörlerin de banka bazlı faktörler kadar, performansın temel belirleyicileri arasında olduğu kabul edilmesi gerekmektedir, bu nedenle bankaların karlılıklarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektöründe yer alan bankaların performansına etki eden değişkenlerin hangi düzeyde etkili olduğunu araştırmaktır.

¹Bu çalışma T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Öğrencisi Fatma Bihter Kırkiç'in Dr.Öğr. Üyesi Hicabi Ersoy danışmanlığında oluşturulan Uluslararası Bankacılık ve Finans Bölümü Yüksek Lisans mezuniyet tezinden üretilmiştir.

²Dr. Öğrt. Üyesi

ve yatay kesit bağımlılığı sorunlarının var olup olmadığı araştırılmıştır. Değişen varyans ve otokorelasyon sorunlarının modelde yer almasından kaynaklanan standart hatalar DriscollKraay standart hata modeli ile düzeltilerek nihai model oluşturulmuştur.

Nihai model sonucunda elde edilen bulgulara göre bankaların performansını; toplam mevduatın toplam aktiflere oranı, toplam kredilerin toplam aktiflere oranı, faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı ve net faiz dışı gelirlerin toplam aktiflere oranı değişkenlerinin pozitif yönde etkilediği, sermaye yeterlilik oranı, diğer faaliyet giderlerinin toplam aktiflere oranı ve zorunlu karşılık oranlarının bankaların performansını negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- ABREU, M. & MENDES, V. (2014). "Commercial Bank Interest Margins And Profitability: Evidence From Eu Countries", *Porto Çalışma Tebliği*.
- ACAR, M. vd. "Türk Bankacılık Sektörü İçin Karşılaştırmalı Performans Analizi", *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 2*.
- ALBAYRAK, Y. & ERKUT, H. (2005). "Banka Performans Değerlendirmede Analitik Hiyerarşi Süreç Yaklaşımı", *İTÜ Dergisi, Sayı: 6(4)*.
- ALMUMANI, M. A. (2013). "Impact Of Managerial Factors On Commercial Bank Profitability: Empirical Evidence From Jordan" *International Journal Of Academic Research İn Accounting, Finance And Management Sciences, Vol 3 (3)*.
- ALP, A. & BAN, Ü. & Demirgünes, K. & Kılıç, S. (2010). "Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığın İçsel Belirleyicileri", *İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Dergisi, 46*.
- ATASOY, H. (2007). "Türk Bankacılık Sektöründe Gelir- Gider Analizi Ve Karlılık Performansının Belirleyicileri" *Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara*.
- ÇERÇİ, G. & KANDIR, S. Y. & ÖNAL, Y. B. (2012). "Bankalarda Karlılık Analizi: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama," *İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Dergisi, 13(50)*.
- DAĞIDIR, C. (2010). "Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık Ve Makro Ekonomik Değişkenlerle İlişkisi", *Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(1)*.
- DEMİREL, E. & ATAKIŞI, A. & ABACIOĞLU, S., (2013). "Bankacılık Faaliyet Oranlarının Panel Veri Analizi: Türkiye'deki Kamu Özel Ve Yabancı Sermayeli Bankaların Durumu", *Muhasebe Ve Finansman Dergisi, 7*.
- DEMİRĞÜÇ-KUNT A. & HUIZİNGA, H. (1999). "Determinants Of Commercial Bank Interest Margins And Profitability: Some International Evidence", *The World Bank Economic Review,(2)*.
- DOĞRU, C. (2011) "Karlılığın Belirleyicileri Analizi: Teori Ve Orta Ölçekli Bir Banka Uygulaması", *Ma-liye Finans Yazıları, 91*.
- DÖNEK, E. & ÖZDEMİR, A. (2000). "Ticari Bankacılık Sektörünün Performans Ölçümü", *Verimlilik Dergisi, Sayı: 3*.
- GÜLHAN, Ü. & UZUNLAR, E. (2011). "Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörler: Türk Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1)*.
- GÜNEYSU, Y. vd. (2015). "Türkiye'deki Ticari Bankaların Performanslarının AHS ve GIA Yöntemleri ile İncelenmesi", *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 9(5)*.
- JAMAL, A. A. A., M. H. & MOHD, R. A. K., (2012). "Determinants of Commercial Banks Return on Asset: Panel Evidence From Malaysia" *Iracast- Internaional Journal Of Commerce Business And Management (Ijcbm), 1(3)*.
- KAYA, Y. (2002). *Türk Bankacılık Sektöründe Karlılığın Belirleyicileri: 1997-2000*. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, MSPD Çalışma Raporları
- KIRKULAK-ULUDAĞ, B. & GÖKMEN, H. (2011). "Türk Bankacılık Sektörünün Karlılığının Dinamik Yaklaşım ile Test Edilmesi", *İktisat İşletme Ve Finans, 26(308)*.
- KİGANDA, E. O. (2014). "Effect Of Macroeconomic Factors on Commercial Banks Profitability in Kenya: Case Of Equity Bank Limited", *Journal of Economics and Sustainable Development, 5(2)*.
- KOÇYIĞIT, M. (Ed.). (2013). *Finansal Kurumlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- MOLYNEUX, P. & THORNTON J. (1992). "Determinants of European Bank Profitability", *Journal Of Banking And Finance*.

- ONUONGA, S.M., (2014). "The Analysis of Profitability of Kenya's Top Six Commercial Banks: Internal Factor Analysis", *American International Journal of Social Sciences*, 3(5).
- ÖZTÜRK, H. (2016). "Türk Bankacılık Sektörünü Etkileyen Makro Ekonomik Faktörlerin Ampirik Analizi", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, Sayı: 620(53).
- PAN, Q. & PAN M. (2014). "The Impact of Macro Factors On The Profitability of China's Commercial Banks in the Decade After WTO Accession", *Open Journal of Social Sciences*, 2.
- POYRAZ, E. (2012). "Türk Bankacılık Sektöründe Optimal Kredi Düzeyinin Belirlenmesi", *Business and Economics Research Journal*, Volume: 3 Number: 2.
- RİAZ, S. (2013). "Profitability Determinants of Commercial Banks in Pakistan", *Proceedings Of 6th International Business And Social Sciences Research Conference*, Dubai.
- SARITAŞ, H. & SARAY, C. (2012). "Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Performansının Analizi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 11.
- SARITAŞ, H. vd. (2016). "Banka Karlılığı ile Finansal Oranlar ve Makroekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkilerin Sistem Dinamik Panel Veri Modeli ile Analizi: Türkiye Araştırması", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı: 1(11).
- SAUNDERS, A. & SCHUMACHER, L. (2000). "The Determinants of Bank Interest Margins: An International Study", *Journal Of International Money And Finance*, Xix (6).
- SEVİL, G. (2012). *Finansal Yönetim – I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- TUNAY, K. B. & SİLPAGAR, A. (2006). "Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Karlılığa Dayalı Performans Analizi – II", *Türkiye Bankalar Birliği Araştırma Tebliğleri Serisi: 2006-02*.
- UÇKUN, N. & GİRGİNER, N. (2011). "Türkiye'deki Kamu ve Özel Bankaların Performanslarının Gri İlişki Analizi ile İncelenmesi", *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 21.
- YALÇINKAYA, A.E. vd. (2016). "Türk Bankacılık Endüstrisinde Performansın Belirleyenleri ve Politik İstikrarsızlık İlişkisi", *Sosyoekonomi*, Sayı: 27(24).
- YILDIZ, S. (2010). "İşletme Performansının Ölçümü Üzerine Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 36.